

opomnik

O KARTELNEM DOGOVARJANJU IN PREPOVEDANEM OMEJEVANJU KONKURENCE

Pripravila
Pravna služba GZS
2010

Opomba:

Opomnik je namenjen vsem zaposlenim v samostojnih zbornicah, v panožnih združenjih, regionalnih zbornicah in vsem drugim zaposlenim na GZS, ki pri svojem delu sodelujete in povezuje konkurenčna podjetja iz posamezne dejavnosti ali podjetja, ki so v t.i. vertikalnem odnosu – proizvajalci, dobavitelji, kupci, podizvajalci, itd.

Opomnik je prilagojen za sestanke in srečanja, ki so organizirana v okviru GZS. Prepovedi o določenih temah, ki jih določa konkurenčna zakonodaja, pa veljajo ne glede na čas in prostor, kjer se vršijo in veljajo tudi v primeru družabnih srečanj, ki so s sestanki povezani.

Opomnik ni izčrpen in popoln zapis vseh prepovedanih dejanj, ki jih določa konkurenčno pravo. V primeru dvomov ali nejasnosti se prosim posvetujte s strokovnjakom.

V kolikor imate še kakršno koli vprašanje, nas pokličete na telefonsko številko 01/58 98 184 ali nam pišete na e-naslov pravnasluzba@gzs.si.

Pravna služba GZS

KAJ JE KONKURENCA?

Konkurenca pomeni možnost prilagajanja podjetij tržnim razmeram. Za konkurenco je **bistveno, da si vsak konkurent izbira svoje parametre, kot na primer ceno, količino, dobavitelja, območje poslovanja, itd.** in da sam svobodno oblikuje razmerja med temi parametri.

KARTEL

Kartel je skupina podobnih, med seboj neodvisnih podjetij, ki se združijo z namenom določanja cen, omejitve proizvodnje ali zaradi delitve trga ali strank.

Namesto medsebojnega tekmovanja, se udeleženci kartela zanašajo na medsebojni dogovor o podjetniškem delovanju, kar zmanjšuje prizadevanje zagotavljati nove ali boljše proizvode in storitve po konkurenčnih cenah. Kot posledica tega plačajo stranke (potrošniki ali druga podjetja) na koncu več za manjšo kakovost.

To so razlogi, zakaj so karteli nezakoniti v okviru konkurenčnega prava EU in v Sloveniji ter zakaj so predpisane zelo visoke globe za podjetja, ki sodelujejo v kartelu.

KAJ SO KARTELI?

Karteli so:

- a.) sporazumi med podjetji,
- b.) sklepi podjetniških združenj in
- c.) usklajena ravnanja,

ki preprečujejo, omejujejo ali izkrivljajo konkurenco.

Karteli so prepovedani in nični!

O ČEM NI DOVOLJENO SKLENITI SPORAZUMA?

Prepovedani so sporazumi, ki:

- določajo nakupne ali prodajne cene ali druge pogoje poslovanja;
- omejujejo proizvodnjo, prodajo, trge, tehnični razvoj ali naložbe;
- razdelijo trge ali vire nabav med tekmece;
- pogojujejo sklenitev pogodbe z dodatnimi izpolnitvami, ki nimajo zveze s predmetom te pogodbe;
- uvajajo neenake pogoje za podjetja, ki niso podpisniki sporazuma, s čimer jih postavijo v konkurenčno neugodnejši položaj.

Vendar so **nekateri omejevalni sporazumi med podjetji dovoljeni**, ker lahko spodbujajo konkurenco, na primer s spodbujanjem tehničnega napredka ali z izboljšanjem distribucije.

KAJ JE KARTELNI SPORAZUM?

Kartelni sporazum je sporazum med podjetji. Bistven je skupni namen podjetij, da se bodo na trgu obnašali na način, ki omejuje konkurenco. Kot sporazum ne pojmuje le pravno formalno pogodbo, temveč tudi vsakršen na primer ustni ali pisni sporazum, pismo predlagatelja in odgovor naslovnika, da se strinja s predlogom, gentlemanske pogodbe, pogodbo sklenjeno prek pooblaščenec, pogodbo, ki ne velja, a povzroča pravne in ekonomske učinke, itd.

**PRIMER:
41/69, ACF Chemiefarma NV proti Komisiji**

Podjetji Nedchem in Buchler sta sklenili izvozni sporazum, ki je določal cene in popuste v zvezi z izvozom kinina ter oblikoval sistem kvot. Poleg tega je bil med istima strankama sprejet moralno neobvezujoč sporazum (gentlemanska pogodba), ki je določbe razširil na vso prodajo znotraj skupnega trga. Ta sporazum je tudi uvedel načelo varovanja domačega trga v prid posameznih proizvajalcev in prepovedoval francoskim proizvajalcem proizvodnjo sintetičnega kinina.

KAJ JE KARTELNI SKLEP?

Podjetja se med seboj združujejo v različne asociacije. Primarno gre za krepitev stroke ali za skupno opravljanje katere od funkcij podjetja: raziskovanje trga, raziskave in razvoj, pospeševanje prodaje, strokovno usposabljanje, marketing, itd. Prepovedani pa so kakršnikoli sklepi takšnih gospodarskih združenj (GIZ, kmetijske zadruge, zbornic, neprofitna združenja, itd.) z učinki, kot so primeroma navedeni zgoraj in ki bi povzročili omejitev konkurence.

KAJ SO USKLAJENA RAVNANJA?

Pri usklajenem ravnanju gre za usklajeno delovanje subjektov na trgu, ki so sicer konkurenti. Navzven se kaže v enakosti ravnanja glede posameznih konkurenčnih parametrov (usklajen dvig cen ob enakem času za enak odstotek). Posledica usklajenega ravnanja je, da konkurenca, ki je prej obstajala, preneha.

**PRIMER:
Usklajeno ravnanje bank pri dvigu gotovine v Sloveniji**

Urad RS za varstvo konkurence je v eni od svojih odločb ugotovil usklajeno ravnanje nekaterih slovenskih bank. Isti dan, to je 20. februarja 2006, so uvedle provizijo za svoje komitente pri dvigu gotovine z domačo debetno kartico na bankomatih drugih bank, in to v enakem znesku - 80,00 SIT.

Če je posledica normalnega razvoja tržnih razmerij in podjetja po svoji presoji ukrepajo glede na ravnanje konkurentov, je takšno ravnanje dovoljeno. V primeru pa, da med konkurenti obstaja tržni stik, zaradi katerega je njihovo ravnanje na trgu enako in njihova volja usklajena, je takšna soglasna, med seboj usklajena volja, prepovedana. Pri dokazovanju usklajenega ravnanja Urad za varstvo konkurence preiskuje obstoj dejanskega stika med strankama: sestanki, razprave, izmenjave informacij, ipd. Stik je lahko pisen ali usten, ima pa za cilj vplivati na tržno ravnanje in odpraviti negotovost glede prihodnjega ravnanja drugega podjetja.

d. PRIPOROČILA

Zakon priporočil ne omenja, vendar so prepovedana, če so izpolnjeni zgoraj navedeni pogoji (priporočila o cenah). Priporočila so enostranska »želja« izdajatelja nasproti določenemu krogu naslovnikov o vedenju oziroma ravnanju. Naslovniki vedo, da jim bo upoštevanje priporočila prineslo koristi, neupoštevanje pa škodovalo. Priporočila se obravnavajo kot prikrita oblika sklepa gospodarskega združenja

ALI ŽE VSAK SPORAZUM MED PODJETJI POMENI KRŠITEV?

Omejevalni sporazumi **niso prepovedani**, če ne vplivajo na konkurenco v določeni meri.

Prepoved omejevanja konkurence s sporazumi se **ne uporablja za omejitve majhnega pomena, to je, če** skupni tržni delež ne presega:

- 10 % za podjetja, ki delujejo na isti stopnji proizvodnje ali trgovine,
- 15 % za podjetja, ki delujejo na različnih stopnjah proizvodnje ali trgovine,
- 10 % za ostale.

KATERE TEME SO ABSOLUTNO PREPOVEDANE?

Dovoljene izjeme se ne uporablja za sporazume, katerih cilj je:

- določanje cen;
- omejitev proizvodnje ali prodaje;
- razdelitev trga ali virov nabave;
- podelitev teritorialne zaščite udeležnim podjetjem ali tretjim osebam.

Hard core kršitve

- določanje cen;
- omejitev proizvodnje ali prodaje;
- razdelitev trga ali virov nabave;
- podelitev teritorialne zaščite udeležnim podjetjem ali tretjim osebam.

KATERI ORGAN JE PRISTOJEN ZA NADZOR?

Pristojnost za varstvo konkurence v Sloveniji ima Urad Republike Slovenije za varstvo konkurence, ki je organ v sestavi Ministrstva za gospodarstvo.

KAKŠNE SO KAZNI ZA KRŠITVE?

V primeru kršitev je zagrožena globa, ki znaša za pravne osebe in za samostojne podjetnike do 10% letnega prometa. Odgovorne osebe pravne osebe se kaznujejo za prekršek z globo od 5.000 evrov do 30.000 evrov.

GLOBE

pravna oseba in samostojni podjetnik
do 10% letnega prometa

odgovorna oseba pravne osebe
od 5.000 evrov do 30.000 evrov

KAKO POSTOPATI NA SESTANKIH S PODJETJI NA GZS?

Z namenom, da se prepreči prepovedano omejevanje svobodne konkurence je nujno, da na sestankih zagotovite spoštovanje naslednjih navodil.

Na sestankih s podjetji na GZS

prisotnost predstavnika GZS,
udeležence opozorite na spoštovanje konkurenčnega prava,
držite se v naprej določenega dnevnega reda,
v dvomu se posvetujte s strokovnjaki,

Nadzor

Na vsakem sestanku v okviru GZS, kjer se srečujejo podjetja, naj bo prisoten tudi predstavnik ali strokovni delavec samostojne zbornice, panožnega združenja ali regionalne zbornice.

V primeru nejasnosti ali dvomov o vseh zadevah, ki bi lahko bile povezane s konkurenčnim pravom oziroma bi pomenile kršitev, se posvetujte s strokovnjaki za to področje.

Razpravo na sestanku omejite na teme, ki so zajete na dnevnem redu.

Vsakemu udeležencu pred začetkom sestanka posredujte izvod Opomnika.

Opomnik imejte na sestanku vedno pri sebi zaradi sklicevanja nanj oziroma naj je na voljo tudi vsem drugim prisotnim.

Dokumentacija in evidence

Za vsak sestanek pripravite dnevni red in zapisnik, ki ustrezno odražata razvoj dogodkov.

Preden posredujete dnevni red, zapisnik in ostale pomembne dokumente, jih pregledajte v sodelovanju z usposobljenim osebjem oz. strokovnjaki za konkurenčno pravo.

Izčrpno opišite namen, strukturo in pristojnosti udeleženih podjetij, skupin, sekcij, komisij, itd., ki so prisotne na sestanku.

Stalni nadzor

Nasprotujte vsem razpravam oz. dejavnostim na sestanku, s katerimi se kršijo določbe konkurenčnega prava ali se izvršujejo prepovedana dejanja iz Opomnika o kartelih.

V primeru kršitve konkurenčne zakonodaje, zahtevajte, da se omenjene dejavnosti prekinejo, v vmesnem času pa naj strokovnjak za področje konkurenčnega prava preveri in odgovori na pravna vprašanja.

Distancirajte se od tovrstnih razprav oz. dejavnosti in udeležencev ter zapustite sestanek, na katerem se tovrstne razprave nadaljujejo. Zahtevajte, da se opozorilo in odhod vnese v zapisnik.

KAJ NI DOVOLJENO?

Ni dovoljen pogovor ali izmenjava informacij v kakršni koli drugi obliki (razkritje dokumentov, izmenjava ali vpogled cenikov, prodajnih katalogov, ki so namenjeni poslovnim partnerjem) o temah, ki niso v skladu s konkurenčnim pravom, vključno z naslednjimi:

Cene:

- o cenah za posamezno podjetje, dejavnost, industrijo, vključno s spremembami cen, razločevalnimi cenami, popusti, dodatki, kreditnimi pogoji itd.
- o podatkih o posameznih podjetjih v zvezi s stroški, proizvodnjo, zmogljivostmi (razen deklarirane zmogljivosti), izumi, prodajo, itd.

Kaj ni dovoljeno?

- razkritje in izmenjava dokumentov o prodajnih pogojih,
- izmenjava ali vpogled cenikov konkurenčnih podjetij,
- prodajnih katalogov, ki so namenjeni poslovnim partnerjem,
- pogovori o načrtovanih spremembah cen v prihodnosti

Proizvodnja:

- o načrtih posameznih podjetij glede oblikovanja, proizvodnje, distribucije oz. trženja posameznih izdelkov, vključno z ozemljem oz. strankami.
- o spremembah zmogljivosti v industrijski proizvodnji (razen deklarirane zmogljivosti) oz. zalogah itd.

Tarife za prevoz:

- o tarifah oziroma o politiki oblikovanja tarif za posamezne pošiljke, vključno s sistemi izhodišč za oblikovanje ponudbene cene, cenami na območju, tovorom itd.

Trženje

- o ponudbah podjetij za sklenitev pogodb za posamezne izdelke, o postopkih podjetji za odziv na vabilo za zbiranje ponudb.
- o zadevah, ki se nanašajo na dejanske oz. morebitne posamezne dobavitelje oz. stranke in bi lahko imele za posledico njihovo izključitev iz kateregakoli trga oz. bi vplivale na vodenje poslov podjetij do le-teh itd.
- o »črnih seznamih« (*black lists*) oz. o bojkotu strank oz. dobaviteljev.